

EDEBÎ PORTRELER

RECAİZADE EKREM

Recaizade, edebiyatımızda derin izler bırakmış bir şahsiyettir. O, tahammül edilmez ıztıraplara göğüs geren talihsiz bir baba idi. Edib Hakkı Süha, üstadın hayatını, eserlerini ve edebiyattaki mevkiini bu sahifelerde büyük bir salâhiyetle anlatmaktadır.

Yazan:

Hakkı Süha

Edebiyatımızda çok derin izler bırakmış olan üstad Recai zade Mahmut Ekrem Nejat (solunda) ve Ercüment Ekrem (sağında) ile bir arada. Altta üstadın bir portresi..

T ÜRK edebiyatında derin iz bırakmış şahsiyetlerden biri de Recai zade Mamut Ekrem Beydir.

Uzun bir boy, son derecede zarif bir kılık. Kumral sakalına kibar gülüşünden ince bir ışık dökülüyor sanırsınız. Gözlerinde tatlı bir mahzunluk sezilir. Uzun ve ıztıraplı bir ömrün izi, bu gözlerle çökmüştür.

Bir çiçek nasıl kokusundan habersiz yaşarsa, Mahmut Ekrem de, müstesna kibarlığını öyle taşırdı. Çağdaşlarının en ileri gelenleri ona:

— Üstat!
Derlerdi.

Evet, amma bu üstat sözüne sakın bugünkü mânasını vermeyiniz. Şimdi «Babıâli» üstat dolu. «Azizim», mon-

şer» tâbirleri unutulalı beri, artık herkes; üstat lâfını kullanıyor.

Ekrem Beyin üstatlığı böyle değil.

«Ekrem ki asrımızda üstadı muktedirdir»
«Ders olmasın mı ondan bir söz olunca sadır»

Beytini, bu ünvanın beratı gibi kabul edebiliriz. «Zemzeme» lerin asıl sahibi, etrafına feyiz saçmış, nur ve irfan sakiliği etmiş, bilgi ve ruh sunarak, gerçekten üstat olmuştu.

Bir kıt'asile kendi doğum tarihini, tarihin alnına yazmıştır:

«İki yıl evvel eğer gelse idim dünyaya,
Yine etseydi bana «Ekrem» i mahlâs eb ve ced;
Elften kat'ı nazar mevlidimin tarihi
Mahlâsımdan bilinirdi bihesabı ebced»

«Ekrem» ebcet hesabı ile «261» eder. «elf» de bin «1261», iki yıl sonra

doğduğuna göre «1263» de dünyaya geldiği anlaşılır.

O, niçin üstattır? Şunun içindir ki Recai zade ile yepyeni bir san'at inancı ve bir bediiyat ölçüsü meydana gelmiştir.

Gerek «zemzeme» lerin mukadde-melerinde, gerekse Menemenli Tahirin «Elhan» için yazdığı «Takdiri Elhan» da, o zamana kadar hiç bilinmeyen bir «san'at ve estetik» bayrağı açılmıştı. Kendisinin hem mülkiye, hem Galatasaray sultanisinde muallim oluşu, memleket gençliğini de onun kuvvetli avuçlarına vermiş ve bir yanda kâğıtla mürekkebi işlerken, bir yandan da canlı eserler yetiştirmişti.

«Ekrem» in üstatlığı işte böyle büyük bir gerçektir.

Kendisi:

«Tefekkürü severim mahremi melâlimdir»

Der. Bu, onda düşünmeğe meyyal bir ruhun varlığını gösterir.

Başka bir şiirinde de:

«Diküp nezzaremi bir necmi pertev efşane
Düşünceyi severim muttasıl hamuşane»

Beytini okuyoruz.

Düşünmek, beyin ikliminde bir «sondaj» dır. Fikir arteziyenini fışkırtan burgu ondan yapılır.

Recai zadenin düşünmeyi sevmesinden, düşünüşe meyyal bir ruh taşımamasından, ne doğdu? Onda nasıl bir derin tefekkür âlemile karşılaşıyoruz? Düşünce, Ekreme hangi felsefi ufkun genişliğini vermiştir?

Eserlerinde böyle derinliklerin, yüksek sezislerin uğultulu dalgalanışı görülür mü?

Buna kısaca:

— Hayır!

Diyeceğiz. Çünkü düşünce onda fikirden çok hissi işleyen bir şair dalgınlığıdır. «Düşünmek» i daha ziyade tahayyül yerlerinde kullanmıştır, sanıyorum.

Zaten eserlerini toplu bir bakışla müşahede altına aldığımız zaman, kitap hükümlerinin çoğuna ortak olamayız.

Çok ince, pek hassas, gayet rakik diye sıfatlandırılan «Ekrem» Beyde ne baş döndüren bir yükseklik, ne ruhlara ürpermeler veren bir derinlik vardır. Şair, kendini gönül fırtınaları, ruh cehennemleri içine atacak felâketlere uğradı. Onun babalık ıztırapını, balığın karnındaki «Yunus» ve «Eyüb» peygamberler bile çekmemiştir.

Evet amma, bütün bu iç mahşeri, içinden kasırğa uğultuları, kartal çığ-

— Arkası 24 üncü sayfada —

